

Pohdintaa sosiaaliturvan joustavuudesta koronaepidemian aikana

XVI Bruno Sarlin -seminaari

Huoltaja-säätiö & Sosiaalipoliittinen yhdistys

Sosiaalinen kestävyys korona-aikana

11.12.2020

11.12.2020

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Resilienssi eli joustavuus

- Väestön, järjestelmän tai yksilön
 - uudistumista ja valmiuksien omaksumista uudenlaisten tilanteiden varalle
 - uusien toimintamallien kehittämistä muutokseen sopeutumisessa
- Riskeihin varautumisesta riskien hyväksymiseen
- Pidetään välttämättömänä maailmassa, jossa ei aina ole mahdollista ennakoida yhtäkkisiä muutoksia, estää niitä tai suojella väestöjä kokonaan niiden vaikutuksilta

Tarkasteluasetelma

- Millaista tulevaisuutta sosiaalipalveluihin ja etuuksiin ennakoitiin vuonna 2014 Sosiaalibarometrissa?
- Miten koronaepidemian sosiaaliset vaikutukset näkyvät vuonna 2020 Sosiaalibarometrissa?
- Oliko tarkastelun perusteella palveluissa ja etuuksissa havaittavissa joustavuutta?

Aineisto ja vastaajat

- Vuonna 2014 Sosiaalibarometrin vastaajat arvioivat, millaisia muutoksia sosiaali- ja terveystalvelujen tarpeissa, palveluissa ja etuuksissa tulee tapahtumaan vuoteen 2020 mennessä. Vastaajina sosiaali-, terveys-, TE- ja Kelan palvelujen johtajat.
- Sosiaalibarometri 2020 käsitteli tilannetta koronaepidemian aikana keväällä 2020. Vastaajina olivat sosiaali-, terveys-, TE- ja Kelan palvelujen johtajat, sosiaalityön ammattilaiset, kuten sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat.

Palvelujen muutokset

- **2014: Eriarvoistuminen tulee olemaan yksi keskeinen palveluita ja etuuksia muokkaava tekijä, joka muuttaisi sosiaaliturvaa vuoteen 2020 mennessä.**
- 2020: Osa ihmisistä on halukas maksamaan saadakseen hyviä palveluja. Myös vaatimustaso sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohtaan on noussut aiempaan tarkasteluajankohtaan verrattuna.
- 2020: Viimesijaisten tukien ja etuuksien käyttö lisääntynyt.
- 2020: Väestön ikääntymisen, pitkäaikaistyöttömyyden ja kotitalouksien velkaantumisen arvioidaan lisäävän eriarvoistumista.

Työmenetelmien muutokset

- **2014: Vuoteen 2020 mennessä eniten kasvavat kotiin tarjottavat palvelut.**
- 2020: Yli 65-vuotiaiden kotipalvelujen yli kaksi kertaa suurempi vuonna 2019 verrattuna vuoteen 2014.
- 2020: Sosiaalityössä asiakkaita tavataan paljon mm järjestöjen ja seurakuntien yhteisissä tiloissa, ruokajakelussa, kirjastoissa, ostoskeskuksissa.
- **2014: Sähköinen asiointi lisääntyy vuoteen 2020 mennessä.**
- 2020: Sähköiset palvelut ja etäasiointi ovat lisääntyneet aiempiin vuosiin nähden.
- 2020: Ilman kasvokkaista tapaamista tapahtuvien palvelujen on todettu soveltuvan hyvin vain osalle asiakkaista.

Työllisyyden hoito

- **2014: Työllisyyden kohenemiseen varovaista optimismia.**
- 2020: Vuoden 2014 marraskuussa työttömyysprosentti oli 8,4 ja vastaavana ajankohtana vuonna 2019 se laski kuuteen prosenttiin. Vuoden 2020 marraskuussa työttömyysprosentti oli 7,7.
- **2014: Vastikkeellisuuden uskottiin lisääntyvän vain TE-palveluissa.**
- 2020: Työttömyysturvan aktiivimalli käytössä 2018-2019.
- 2020: Koronaepidemian aikana työttömyysturvaan huojennuksia (esim. suojaosan korotus).

Osallisuus ja hyvinvointi

- **2014: Asiakkaiden osallistaminen palvelujen kehittämiseen lisääntyy.**
- 2020: Asiakkaiden osallisuutta palveluihin ja niiden kehittämiseen on tuettu usealla tavalla eri hankkeissa ja ohjelmissa.
- 2020: Kanta-palvelujen käyttöönoton vaiheittainen avaaminen on tehnyt sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista ja palveluprosesseista aiempaa läpinäkyvämpiä, kun palvelujen käyttäjät pääsevät näkemään heitä koskevat potilas- ja asiakastiedot, kuten reseptit, tutkimustulokset ja päätökset.
- **2014: Arvio seuraavan vuoden hyvinvoinnin kokonaistilanteesta ka 7,03.**
- 2020: Arvio seuraavan vuoden hyvinvoinnin kokonaistilanteesta ka 7,43.

Lopuksi: arviota palvelujen ja etuuksien joustavuudesta

- Palveluissa tapahtunutta eriarvoistumiskehitystä ei ole onnistuttu pysäyttämään.
- Viimesijaisen turvan tarpeen kasvua ei ole onnistuttu pysäyttämään.
- Palveluissa on kyetty luomaan uudenlaisia tapoja kohdata ja tavoittaa asiakkaita. Positiivisia tuloksia saatu asiointiin liittyvän osallisuuden lisääntymisestä.
- Kaikki toimintatavat eivät kuitenkaan ole olleet onnistuneita (digipalvelut, työttömyyden aktiivimalli).

Lähteet

- Eronen, Anne & Hakkarainen, Tyyne & Londén, Pia & Peltosalmi, Juha (2014) Sosiaalibarometri 2014. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali- ja terveystyö ry. https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2018/11/sosiaalibarometri2014_netti.pdf
- Eronen, Anne & Hiilamo, Heikki & Ilmarinen, Katja & Jokela, Merita & Karjalainen, Pekka & Karvonen, Sakari & Kivipelto, Minna & Koponen, Erja & Leemann, Lars & Londén, Pia & Saikku, Peppi (2020) Sosiaalibarometri 2020. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveystyö ry.
- Kivipelto, Minna (2020) Sosiaalibarometri 2014 ennakoi sosiaali- ja terveystyöpalvelujen kehitystä vuoteen 2020. Soste ry. <https://www.soste.fi/uutinen/sosiaalibarometri-2014-ennakoi-sosiaali-ja-terveystyöpalvelujen-kehitysta-vuoteen-2020/>

Yhteystiedot

Minna Kivipelto

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

p. 029 524 7760

minna.kivipelto@thl.fi

@Minnakivipelto